

Toespraak staatssecretaris van Defensie Van der Knaap ter gelegenheid van de opening van de tentoonstelling Bloed Mooi in het Legermuseum te Delft op 7 juni 2007

Dames en heren,

Bloed mooi. Een krachtige titel die het dubbele karakter benadrukt van het vuurwapen in de zeventiende eeuw. In de tijd hadden de Nederlanders, die de gevaarlijke wereldzeeën bevoeren, behoefte aan krachtige wapens. Wapenmakers staken veel energie in verbetering van de techniek. Met een voorlader vuurde je –met geluk- een schot per minuut. Kogel en kruit moesten immers met de hand worden geladen en aangestampd. Geluk: de vijand had hetzelfde probleem. Maar ook toen stond de tijd niet stil en het pistool met meerdere lopen bood uitkomst. Met de achterlader ging het alweer een stukje sneller.

Wapens waren daarnaast ook een statussymbool. Pistolen werden vaak rijk versierd met edele metalen en edelstenen. Het “Maastrichtse pistool” –met ivoren kolf - was een begrip. Het was de Masserati of Lamborgini uit die tijd. Bereikbaar voor alleen de allerrijksten.

Gelukkig zijn de “Maastrichtse pistolen” hier in het Legermuseum nu voor een ieder te bezichtigen. Ik vind belangrijk dat dit bijzondere erfgoed uit onze Gouden Eeuw toegankelijk is voor een breed publiek. Niet alleen vanwege de esthetische waarde. Volgens mij is de collectie ook cultuurhistorisch van belang. De tentoongestelde vuurwapens vertellen een verhaal van macht, van welvaart en van vakmanschap. De Nederlanden verkeerden toen in een constante staat van oorlog, maar tegelijkertijd floreerde de overzeese handel meer dan ooit.

Maar de tentoonstelling is meer: ze vertelt de verhalen van individuele beroemdheden uit onze vaderlandse geschiedenis. Mij is verteld, dat er zelfs een set miniatuur pistooltjes in de collectie is opgenomen. Een cadeautje van Koning Willem II voor zijn zoontje, op zijn tiende verjaardag. Welke vader zou dat nu nog doen: echte pistolen geven aan zijn kind!

Als je het vuurwapen in historisch perspectief plaatst, is ieder vuurwapen uit de collectie een icoon van pre-industriële vormgeving en een symbool van een tijdgeest. Veel meer dus dan wapentuig alleen.

Maar waar het natuurlijk in die tijd vooral om ging was, net als nu, de effectiviteit van het wapen. Daarom geeft de collectie ook een goed beeld van de ontwikkeling van de techniek.

Zo zien we hoe in de zeventiende en achttiende eeuw al werd geprobeerd automatische wapens te maken. Buskruit had als nadeel dat een kwart van het poeder achterbleef in de vorm van as, dat maakte het lastig om een wapen repeterend te laten vuren.

Een van de eerste mitrailleurs had in dat opzicht nog het meeste weg van een stuk vuurwerk! Zo’n Romeinse kaars, die wij tegenwoordig met oud en nieuw afsteken. Een loop werd gevuld met doorboorde kogels. Die gaatjes waren bedoeld om de ontbranding van boven naar beneden door te laten gaan. Hierdoor schoten de kogels een voor een uit de loop! Wat een verschil met nu: een Punt 50 schiet tegenwoordig toch al snel een paar honderd kogels per minuut. U moet mij niet kwalijk nemen dat ik dit met enige trots zeg, per slot van rekening ga ik ook over het materieel!

Van primitief naar geavanceerd. Dat de geschiedenis van het vuurwapen zo inzichtelijk kan worden gemaakt, is de verdienste van verzamelaar Henk Visser. Helaas is hij vorig jaar overleden. Nadat het Rijksmuseum Amsterdam eerder een deel van de Collectie Visser had verworven, kon het Legermuseum vorig jaar het andere deel kopen. Een aankoop die alleen

kon worden gerealiseerd, omdat behalve mijn departement ook diverse private fondsen financieel wilden bijdragen. Daarmee is een belangrijke collectie voor Nederland behouden gebleven. Met deze aankoop nestelt het Legermuseum zich in de internationale top van militair-historische musea. Wat ik zo mooi vind is dat het Rijksmuseum en het Legermuseum deze collectie gezamenlijk zullen beheren. En beide musea streven er naar de collectie zo volledig mogelijk te tonen. Dat zal blijken in de nieuwbouw van het Rijksmuseum, en dat ziet u vanaf vandaag hier in het Legermuseum. In dit pand, dat dateert uit het begin van de zeventiende eeuw en dat is verbonden met het naastgelegen, voormalige pakhuis van de VOC. Een beter decor kun je je niet voorstellen.

Tot slot wil ik nog iets zeggen over de huisvesting. Hoewel de ambiance natuurlijk prachtig is, zijn de depotcondities hier niet optimaal. Bovendien willen we een substantieel groter publiek in staat stellen de rijke en diverse collectie te bezoeken. Daarom krijgen het legermuseum en het Militaire Luchtvaart Museum krijgen –over een aantal jaren- een gezamenlijk onderkomen op de dan voormalige vliegbasis Soesterberg. Ik heb inmiddels een projectorganisatie opgezet die de verhuisvoornemens uitwerkt. De directie van het museum is hierbij vanzelfsprekend ruimschoots betrokken.

Een definitieve datum voor de verhuizing is nog niet bekend. Maar ik heb begrepen dat de projectorganisatie inmiddels goed op stoom is gekomen. In het nieuwe gebouw komen straks toekomst, heden en verleden bij elkaar. Voorlopig draait het hier vooral om het verleden. Om de helden, hun handvuurwapens en hun verhalen. Ik wens u een leuke en leerzame ervaring!